

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Boelens	Datum	10 september 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12677952
E-mail	a.boelens@utrecht.nl	Onderwerp	Dashboard Werk en Inkomen tweede kwartaal 2024
Bijlage(n)	3	Beleidsveld	Werk en Inkomen

Geachte leden van de raad,

We helpen Utrechters om financieel zelfstandig en schuldevrij te worden en te blijven. We ondersteunen Utrechters bij het vinden van werk, stimuleren actief meedoen als werken nog niet kan en we bieden financiële ondersteuning waar nodig. In deze Dashboardbrief informeren we u over belangrijke ontwikkelingen op het gebied van Werk en Inkomen in het afgelopen kwartaal. Bij deze brief ontvangt u standaard twee bijlagen: het Dashboard Werk en Inkomen en de Monitor Werk en Inkomen. In het Dashboard staan de belangrijkste indicatoren voor Werk en Inkomen over het tweede kwartaal van 2024. De Monitor geeft in een infographic een beeld van de ontwikkelingen rond het aantal bijstandsuitkeringen.

Motie M430 Hogere grens voor giften

Op 9 november 2023 heeft uw raad een motie aangenomen met betrekking tot de meldingsplicht van het ontvangen van giften binnen de Participatiewet. De motie is tweeledig.

- Enerzijds heeft uw raad opgedragen de grens voor het melden van giften door uitkeringsgerechtigden in ieder geval te verhogen van € 1.200 naar € 1.800 per jaar.
- Anderzijds verzoekt uw raad te onderzoeken, samen met het Cliëntenplatform, of er een nog hogere grens dan € 1.800 per jaar kan worden gehanteerd, en welke grens dan logisch is.

Aan het eerste deel van uw motie hebben we uitvoering gegeven door op 2 juli een wijziging van de beleidsregel 'Vrijlating giften Participatiewet gemeente Utrecht' vast te stellen. Giften tot € 1.800 hoeven hiermee niet meer gemeld te worden en worden dus ook altijd vrijgelaten.

Voor het tweede deel van uw motie hebben we samen met het Cliëntenplatform onderzocht welke logische hogere grens voor de melding van een gift gehanteerd kan worden. Uw raad heeft daartoe twee suggesties gedaan:

1. Aansluiten bij de vermogensgrens Participatiewet (€ 7.575 voor alleenstaanden en € 15.150 voor gehuwden)
2. Aansluiten bij de belastingregels die gelden voor schenkingen (minimaal € 2.658)

Het Cliëntenplatform is voorstander van een ruim giftenbeleid en staat positief tegenover iedere verdere verhoging. Het Cliëntenplatform stelt daarbij ook terecht dat inwoners uit angst voor verlaging van de bijstand geen giften op hun bankrekening durven aan te nemen. Desondanks zijn wij naar aanleiding van ons onderzoek tot de conclusie gekomen dat de grens voor een meldingsplicht van giften niet hoger moet komen te liggen dan € 1.800. Daarnaast is het van belang dat we angst en onzekerheid over het ontvangen van giften wegnemen door inwoners bewust te maken van ons nu al ruimhartige beleid. Hieronder lichten we onze overwegingen toe.

Giften boven € 1.800 hebben zelden effect op de hoogte van de bijstand. Ze moeten worden gemeld, zodat individueel beoordeeld kan worden of de gift verantwoord is vanuit het beginsel van bijstandverlening. Daarin zijn we ruimhartig en zoeken de grenzen van wat mogelijk is. Is een gift geen inkomen dan wordt het geschaard onder het vermogen en heeft het veelal geen invloed op de bijstandsuitkering. De meeste bijstandsgerechtigden hebben bij aanvang van de bijstand namelijk geen positief vermogen, waardoor bij een gift zelden sprake is van overschrijding van de vermogensgrens (€ 7.575 voor een alleenstaande en € 15.150 voor gehuwden). Om deze beoordeling te kunnen maken, is het wel noodzakelijk dat giften vanaf de vastgestelde hoogte van € 1.800 worden gemeld.

Verder zouden we buiten het vangnetkarakter van de bijstand handelen door aansluiting te zoeken met de hogere vermogensgrens binnen de Participatiewet of de belastingregels rondom schenkingen. De Participatiewet is er namelijk als laatste vangnet, wanneer eigen middelen ontoereikend zijn om in het levensonderhoud te voorzien. Het is niet verenigbaar met het complementaire karakter van de bijstand om generiek en zonder individuele beoordeling giften vrij te laten tot aan de vermogensgrens of de schenkingsgrens die de belastingdienst hanteert. We zijn daarom van mening dat we in de geest van de wet met de recente verhoging naar € 1.800 al de maximale ruimte benutten voor het vrijlaten van giften. Daarnaast is in de herziening van de Participatiewet een voorstel opgenomen voor een giftengrens van € 1.200. Het Rijk heeft in het [gemeentenieuws](#) van december 2022 gemeenten opgeroepen hier alvast aansluiting bij te zoeken. Door het hanteren van een giftengrens van € 1.800 blijven we binnen redelijke grenzen van deze oproep.

Samenvattend willen we graag meer ruimte bieden voor vrijgevigheid van mensen en instellingen jegens bijstandsgerechtigden. Daarom hebben we de verhoging naar € 1.800 opgenomen in ons beleid en scharen we giften boven dat bedrag zoveel mogelijk onder het vermogen. Hiermee heeft de gift in de meeste gevallen nog steeds geen effect op de hoogte van de bijstand. Daarnaast willen we ook inwoners een handreiking doen en meedenken over vragen rondom giften, ook vooraf, nog voor er sprake is van een daadwerkelijke gift. Dat gaan we doen door meer zichtbaarheid te geven aan ons beleid rondom giften. Ook benutten we partners in de stad om inwoners te stimuleren om bij twijfel of vragen contact met Werk en Inkomen op te nemen. Op deze manier willen we werken aan het wegnemen van angst en onzekerheid over de effecten van giften en willen we de toegestane ruimte voor giften meer bekendheid geven.

Effecten wijziging leeftijd kostendelersnorm

Op 1 januari 2023 is er een wetswijziging in werking getreden met betrekking tot de kostendelersnorm: jongvolwassenen tot 27 jaar tellen niet meer mee voor de hoogte van de bijstandsnorm van hun medebewoners. Voorheen lag die leeftijdsgrens bij 21 jaar.

De belangrijkste reden voor de wetswijziging was dat veel jongeren, vaak ook onder druk, vanaf 21 het ouderlijk huis verlieten. Zo wilden zij voorkomen dat hun ouders gekort werden op de uitkering. Of er werd van de jongeren door de ouders verwacht bij te dragen in de kosten, terwijl dat vaak niet

mogelijk was. Deze wijziging in leeftijdsgrens heeft als doel de financiële stress en dakloosheid onder jongvolwassenen tegen te gaan en hen meer bestaanszekerheid te bieden.

[Eerder](#) hebben we aangegeven uw raad op de hoogte te houden van de effecten van de leeftijdswijziging. We hebben daartoe relevante gegevens en informatie van 2022 en 2023 met elkaar vergeleken.

De cijfers laten zien dat er beduidend minder in- en uitschrijvingen zijn van jongvolwassenen in de leeftijd van 21 tot 27 jaar. Dat laat zien dat jongeren in die leeftijdsgroep minder verhuizen, omdat zij niet meer als kostendelers meetellen. In gesprekken met ketenpartners in de stad en met onze uitvoerende organisatie komt naar voren dat er in 2023 ten opzichte van 2022 minder kostendelersnorm gerelateerde vragen en aanmeldingen komen vanuit zowel ouders als jongeren. Concluderend kan gesteld worden dat de wetswijziging van de kostendelersnorm aantoonbaar aanzienlijke effecten heeft gehad op bijstandshuishoudens in Utrecht, met name op het mogelijk voorkomen van dakloosheid onder jongvolwassenen en het vergroten van inkomenszekerheid. Dat is positief. Maar, om een duurzame oplossing te bieden voor de complexe problematiek van dakloosheid, zijn verdere maatregelen en voortdurende aandacht voor de diverse onderliggende factoren noodzakelijk. We blijven daarom inzetten op lobby voor het afschaffen of tijdelijk opschorten van de kostendelersnorm. Dit is tevens het advies op de motie [M42 Stimuleer woningdelen door een kostendelersbonus](#). We streven ernaar om lobby zoveel mogelijk gezamenlijk met de G4 in te zetten. De infographic, die als bijlage bij deze brief is gevoegd, geeft een visuele weergave van de effecten van de wijziging van de kostendelersnorm binnen de gemeente Utrecht.

Toezegging (ID570) verkenning mogelijkheid om uitkeringen op 1 cent te zetten

Tijdens de commissievergadering van de Programmabegroting op 25 oktober 2023 heeft de GroenLinksfractie gevraagd om te onderzoeken of het mogelijk is om de bijstandsuitkering op 1 cent te zetten. Dit om te voorkomen dat inwoners opnieuw een bijstandsaanvraag in moeten dienen, wanneer zij bijvoorbeeld hun baan verliezen. Wij hebben toegezegd om u hierover in deze dashboardbrief te informeren.

We zijn van mening dat het doel van een dergelijke maatregel, namelijk het wegnemen van drempels bij een bijstandsaanvraag, op de volgende manieren beter tot uitvoering komt.

- Wanneer iemand een bijstandsuitkering aanvraagt is het nodig dat een beoordeling plaatsvindt om het recht op bijstand vast te stellen. Daarvoor vragen we informatie en bewijsstukken op. Wanneer een inwoner inkomsten uit arbeid heeft die boven de bijstandsnorm uitkomen, dan wordt de bijstandsuitkering gedurende twee maanden geblokkeerd en niet beëindigd. Dit doen we om de bijstandsuitkering actief te houden voor het geval iemand onverhoopt toch weer stopt met werken. Is dat het geval dan hoeft een inwoner dus niet opnieuw een bijstandsaanvraag in te dienen. Zijn er na twee maanden nog steeds inkomsten boven de bijstandsnorm, dan wordt de bijstandsuitkering beëindigd.
- Stroomt iemand binnen zes maanden toch weer terug in de bijstand door einde van het dienstverband, dan geldt bij de gemeente Utrecht een verkorte aanvraag. Dit houdt in dat iemand digitaal een bijstandsuitkering kan aanvragen waarbij we slechts drie vragen stellen en slechts één bewijsstuk opvragen om het einde van het dienstverband vast te kunnen stellen. Deze verkorte aanvraag kan alleen als de situatie van de inwoner ongewijzigd is gebleven, er kan bijvoorbeeld geen sprake zijn van een gewijzigde burgerlijke staat. Is dit het geval dan vindt een beoordeling van de bijstand plaats binnen vijf werkdagen. Hiermee wordt beoogd continuïteit te bieden in inkomen waardoor de inwoner niet zonder inkomen komt te staan en zijn rekeningen kan blijven betalen. De periode van zes maanden voor een verkorte

aanvraag kan niet verder opgerekt worden. Een inwoner die werkloos wordt na zes maanden werk, krijgt namelijk een WW-uitkering vanuit het UWV en geen bijstandsuitkering meer.

- We werken vanuit vertrouwen en stress-sensitief. Dit hebben we ook opgenomen in de recent door u vastgestelde nota financiële bestaanszekerheid en wordt tevens onderdeel van het daaruit voortvloeiende uitvoeringsprogramma. Daarom is Werk en Inkomen aan de slag gegaan met het beperken van de bewijslast bij de aanvraag van een bijstandsuitkering. We willen enkel de bewijsstukken opvragen die strikt noodzakelijk zijn voor het beoordelen van het recht op bijstand en die we niet op een andere manier zelf automatisch kunnen inzien. Op die manier zijn we van mening dat het aanvragen van een bijstandsuitkering laagdrempeliger wordt, en dat het inwoners minder inspanning zal vragen om de bewijsstukken te verzamelen.

Door enerzijds een beëindiging van de uitkering uit te stellen en anderzijds een verkorte aanvraag beogen we hetzelfde als de bijstand op 1 cent zetten. Aan dit laatste zijn echter nadelen aan de orde. Zo is er extra uitvoeringscapaciteit nodig om maandelijks alle gevallen waarbij de uitkering op 1 cent is gezet te controleren. Dit is handmatig werk dat foutgevoelig is waardoor geen zuiver beeld meer te borgen is van ons bijstandsbestand. Ook juridisch is het niet logisch om inwoners, wanneer zij zelf voldoende middelen hebben, langer dan noodzakelijk in de bijstand te houden.

We zijn daarom van mening dat we door de huidige dienstverlening al voldoende aansluiten bij de wens van de raad. Daarnaast blijven we investeren in nog meer eenvoud en stress-sensitiviteit in onze dienstverlening.

Voortgang nieuwe schuldhulpverleningsapplicatie

In de Dashboardbrief over het vierde kwartaal 2023 hebben we aan u gemeld dat we in conflict waren met de nieuwe aanbieder over de levering van de nieuwe schuldhulpverleningsapplicatie. We hebben toegezegd u te informeren op het moment dat er meer bekend is over de voortgang.

We zijn niet tot een oplossing gekomen die genoeg vertrouwen bood om door te gaan met deze nieuwe aanbieder en hebben daarom moeten besluiten om de samenwerking te beëindigen.

Op 10 juni zijn we gestart met een marktconsultatie. Daarnaast beoordelen we het Programma van Eisen opnieuw. Na afronding van de marktconsultatie start het vervolgtraject. Hiervoor bestaan twee mogelijkheden:

1. Aanbesteden wanneer een nieuwe leverancier zich aandient tijdens de marktconsultatie.
2. Gunning aan de huidige leverancier van de oude applicatie, die tweede is geworden in de vorige aanbesteding van de nieuwe applicatie.

Lering trekkend uit eerdere ervaring zorgen we ervoor dat we bij elk van deze opties scherp zijn op de contractering.

Stand van zaken eenverdienersproblematiek

Op 7 september 2023 hebben wij u met een [raadsbrief](#) geïnformeerd over de eenverdienersproblematiek en de beleidsregel die we hebben vastgesteld om inwoners te kunnen compenseren. Hierbij willen we u informeren over de stand van zaken.

In het najaar van 2023 zijn we, zoals toegezegd, gestart met het proactief benaderen van Utrechtse huishoudens die in aanmerking komen voor compensatie vanwege een gemis aan toeslagen. Er zijn tot op heden ruim 110 Utrechtse huishoudens via individuele bijzondere bijstand gecompenseerd.

Burgemeester en wethouders

Datum 10 september 2024
Ons kenmerk 12677952

- 43 huishoudens hebben een compensatie ontvangen voor een terugvordering van toeslagen over 2022. De totale compensatie bedraagt ca. € 30.000
- 69 huishouden hebben een compensatie ontvangen voor gemiste toeslagen over 2023. De totale uitgaven bedragen ca. € 44.000.

Zoals eerder aangegeven is een oplossing voor het echte probleem complex en gaat hier veel tijd overheen. Het Rijk heeft toegezegd om vanaf 2028 een structurele oplossing via de fiscaliteit te borgen. Om inwoners in 2025, 2026 en 2027 in de tussentijd te kunnen blijven compenseren hebben gemeenten gelobbyd voor een uitvoerbare - en eenvoudigere compensatieregeling. Het Rijk heeft een overbruggingsregeling opgesteld waarbij vaste bedragen via categoriale bijzondere bijstand verstrekt kunnen worden aan gedupeerde huishoudens. Het Rijk stelt daarnaast ook lijsten beschikbaar met huishoudens die mogelijk recht hebben op een compensatie. Zodra het wetsvoorstel is aangenomen treffen we de nodige voorbereidingen om over te gaan tot compensatie.

Zoals in de [raadsbrief](#) van 7 september 2023 aangegeven was het Rijk voornemens gemeenten geen middelen te verstrekken voor de compensatie. De lobby van de gemeenten heeft er intussen voor gezorgd dat het Rijk is teruggekomen op dit besluit. Dat is goed nieuws. Samen met de VNG stellen de betrokken ministeries een verdeelmodel op. Naar verwachting wordt via de septembercirculaire een decentralisatie uitkering toegekend. Op dit moment is nog onbekend welk bedrag aan compensatie we kunnen verwachten.

Ook over 2024 gaan we door met het compenseren van gemiste toeslagen. Op die manier blijven we ons inzetten voor inwoners die door de eenverdienersproblematiek onder het bestaansminimum terecht komen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,